

Vježbenica jezične raščlambe

(Anđela Frančić, Boris Kuzmić: *Jazik hrvatski, Jezične raščlambe starih hrvatskih tekstova*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2009.)

Jazik hrvatski metodički je priručnik jezične raščlambe dopreporodnih hrvatskih tekstova namijenjen seminarskom radu sa studentima. Konceptija knjige temelji se na pretpostavci da je korisnik svladao hrvatsku povijesnu gramatiku te da svoje znanje o povijesnoj fonologiji, morfonologiji i leksiku može primijeniti i usavršiti kroz jezičnu raščlambu odabranih tekstova. Autori su zato pripremili primjere tekstova na štokavskom, čakavskom, kajkavskom i hibridnom književnom jeziku te s pomoću niza zadataka i pitanja potiču studenta na zapažanje bitnih jezičnih svojstava.

Jazik hrvatski donosi 24 odlomka tiskanih i rukopisnih tekstova nastalih u vremenskom rasponu od 300 godina: 1. *Lekcionar Bernardina Splićanina* (Venecija, 1495.); 2. *Poljički statut* (Poljica, 15./16. st., ćirilica poljičica); 3. *Libro od mnozijek razloga* (Dubrovnik, 1520., ćirilica bosančica); 4. *Judita* Marka Marulića (Venecija, 1521.); 5. *Ribanje i ribarsko prigovaranje* Petra Hektorovića (Venecija, 1568.); 6. *Planine* Petra Zoranića (Venecija, 1569.); 7. *Decretum* Ivana Pergošića (Nedelišće, 1574.); 8. *Kronika vezda znovič spravljena* Antuna Vrameca (Ljubljana, 1578.); 9. *Pokorni i mnozi ini psalmi Davidovi* Šimuna Budinića (Rim, 1582.); 10. *Prekomurska pjesmarica I* (kraj. 16. i prva pol. 17. st.); 11. *Život nekoliko izabranih divic* Fau-

sta Vrančića (Rim, 1606.); 12. *Pištrole i evanđelja* Ivana Bandulavića (Venecija, 1613.); 13. *Biblija*, prijevod Bartola Kačića (1625.); 14. *Dubravka* Ivana Gundulića (oko 1628.); 15. *Nauk za pisati dobro* Rajmunda Džamanjića (Venecija, 1639.); 16. *Putni tovaruš* Ane Katarine Zrinski (1661.); 17. *Moje drago serce* Petra Zrinskog (Bečko Novo Mesto, 1671.); 18. *Karlobaška likaruša* (1707.); 19. *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* Andrije Kačića Miošića (Venecija, 1756.); 20. *Satir iliti divji čovik* Matije Antuna Relkovića (Dresden, 1762.); 21. *Kuharski naputci* fra Pashazija (Matije Sečena) (1787.); 22. *Način jabuke zemeljske saditi* Ivana Krstitelja Lalangua (Zagreb, 1788.); 23. *Kučnik* Josipa Stjepana Relkovića (Osijek, 1796.); 24. *Kajkavski vojni "obučevnik"* (kraj 18. st.).

Svaki tekst obrađen je kao poglavlje u kojem su pregledno doneseni podatci o vremenu, mjestu i bitnim okolnostima nastanka djela te najvažnija literatura. Slijedi izvorni tekst djela, tj. čitljiva preslika jedne stranice ili lista te transkribirani tekst odabranoga ulomka. Autori nas vode kroz analizu ulomaka pomoću pedesetak zadataka jezične raščlambe podijeljenih u četiri kategorije: fonološka raščlamba teksta, morfološka raščlamba teksta, sintaktička raščlamba teksta i leksikološka raščlamba teksta. Unutar raščlambe teksta pomoću ciljanih pitanja od korisnika ovoga priručnika očekuje se uočavanje pojedinih glasovnih promjena, refleksa starih glasova i bitnih suglasničkih skupina, prepoznavanje oblika riječi, usporedba sa starijim stanjem, analiza sročnosti, uočavanje posuđenica, razumijevanje frazema i slično. U knjizi se mogu naći sva pitanja

koja bi valjalo postaviti prilikom jezikoslovne analize bilokojeg dopreporodnog teksta.

Na kraju svakog poglavlja osmišljen je zadatak samostalne analize još jednoga ulomka iz odabranoga djela, koji može biti, ovisno o jezičnim karakteristikama, cjelovita fonološka, morfološka ili sintaktička raščlamba, samostalno postavljanje pitanja, tablično prikazivanje odnosa grafema i fonema, izrada rječnika, prijevod na hrvatski standardni jezik i slično. U toj vrsti zadataka očekuje se da korisnik priručnika sam uoči bitne elemente jezika teksta te da samostalno izvrši zahtjevan zadatak bez podpitanja. Prošavši zadatke uz sve tekstove u knjizi, svaki student bit će upućen u osnovne elemente samostalne jezične raščlambe.

Priručnik *Jazik hrvatski* nastao je kao odgovor na potrebe u seminarskom radu sa studentima koji polažu ispit iz povijesti hrvatskoga jezika te kao rezultat suvremenog pristupa studentima, koji zahtijeva niz metodoloških priprema. Od izuzetne koristi bit će i mladim znanstvenicima u poslijediplomskom usavršavanju na području povijesti jezika. Pomoću ove knjige studenti se mogu na izravan i praktičan način susresti s originalnim tekstovima širokog vremenskog i dijalektnog raspona.

Jazik hrvatski donosi izvorne tekstove, transkripcije i metodologiju jezične raščlambe čakavskoga, kajkavskoga, štokavskoga i hibridnoga književnog jezika te spaja elemente hrestomatije i vježbenice.

Vrijednost knjige *Jazik hrvatski* jest u tome što ne daje odgovore, nego postavlja pitanja koja vode do odgovora,

uči postavljati pitanja bitna za jezičnu raščlambu te priprema za samostalno istraživanje dopreporodnih tekstova.

Ivana Klinčić